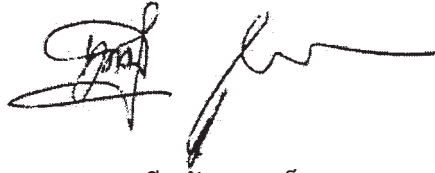

๖. เมื่อแบ่งแยกทรัพย์สิน หนี้สิน และทุน ตามข้อกำหนด ดังกล่าวข้างต้นแล้วให้ตั้งเป็นงบดุลของแต่ละสหกรณ์ ซึ่งจะต้องเกิดกรณีงบดุลไม่สมดุล ยอดที่ต่างกันจะปรับปรุงได้โดยการตั้งอีกสหกรณ์หนึ่งเป็นลูกหนี้หรือเจ้าหนี้แล้วแต่กรณี

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ ตุลาคม ๒๕๔๓

(นายบุญมี จันทวงศ์)

อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติการแทน

นายทะเบียนสหกรณ์

หมวด ๓

การเลิกและชำระบัญชีสหกรณ์

การเลิกสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๗๐ สหกรณ์ย่อมเลิกด้วยเหตุหนึ่งเหตุใด ดังต่อไปนี้

- (๑) มีเหตุตามที่กำหนดในข้อบังคับ
- (๒) สหกรณ์มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่าสิบคน
- (๓) ที่ประชุมใหญ่ลงมติให้เลิก
- (๔) ล้มละลาย
- (๕) นายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้เลิกตามมาตรา ๗๑

ให้สหกรณ์เลิกตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔) แจ้งให้นายทะเบียนสหกรณ์ทราบภายในสิบห้าวันนับแต่วัน
ที่เลิก

ให้นายทะเบียนสหกรณ์ปิดประกาศการเลิกสหกรณ์ไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์ ที่ทำการสหกรณ์อำเภอ
หรือหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ และที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตแห่งที่ที่สหกรณ์นั้นตั้งอยู่

มาตรา ๗๑ นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจสั่งเลิกสหกรณ์ได้เมื่อปรากฏว่า

- (๑) สหกรณ์ไม่เริ่มดำเนินการภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่จดทะเบียนหรือหยุดดำเนินการติดต่อกัน
เป็นเวลาสองปีนับแต่วันที่หยุดดำเนินการ
- (๒) สหกรณ์ไม่ส่งสำเนาบัญชีและรายงานประจำปีต่อนายทะเบียนสหกรณ์เป็นเวลาสามปีติดต่อกัน
- (๓) สหกรณ์ไม่อาจดำเนินการให้เป็นผลดี หรือการดำเนินการของสหกรณ์ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์ หรือประโยชน์ส่วนรวม

มาตรา ๗๒ สหกรณ์ที่ถูกสั่งเลิกตามมาตรา ๗๑ มีสิทธิอุทธรณ์ต่อคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์
แห่งชาติ โดยทำเป็นหนังสือยื่นต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่รับคำสั่ง และให้นายทะเบียน
สหกรณ์ส่งคำอุทธรณ์ต่อไปยังคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติโดยไม่ชักช้า

คำวินิจฉัยของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติให้เป็นที่สุด

นายทะเบียนสหกรณ์

- ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่องอัตราเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้ว ในกรณีเลิกสหกรณ์ประกาศ
ณ วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓

กรมส่งเสริมสหกรณ์

- หนังสือกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ กษ ๑๑๐๑/๑๐๔๙๐ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๔๒ เรื่อง การสั่งเลิก
สหกรณ์

ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์
เรื่อง อัตราเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้ว ในกรณีเลิกสหกรณ์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘๖(๒) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ นายทะเบียนสหกรณ์จึงกำหนดให้สหกรณ์ที่เลิกแล้ว แต่ยังมีทรัพย์สินคงเหลือให้จ่ายเป็นเงินปันผลตามที่กำหนดในข้อบังคับของสหกรณ์ เรื่องการจำหน่ายทรัพย์สินเมื่อสหกรณ์ต้องเลิก แต่ต้องไม่เกินอัตราเงินปันผลที่กำหนดในกฎกระทรวงสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท

ประกาศ ณ วันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๔๓

(นายอภิชาติ พงษ์ศรีหตุลชัย)

รองปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติราชการแทน
นายทะเบียนสหกรณ์

ประกาศนี้ ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ ๒/๒๕๔๓ เมื่อวันที่ ๑๖ มีนาคม ๒๕๔๓

ที่ กษ ๑๑๐๑/๑๐๔๙๐

กรมส่งเสริมสหกรณ์ เทเวศร์ กทม. ๑๐๒๐๐

๔ ตุลาคม ๒๕๕๒

เรียน การสั่งเลิกสหกรณ์

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

ด้วยนายทะเบียนสหกรณ์ได้กำหนดขั้นตอนการสั่งเลิกสหกรณ์ ตามมาตรา ๗๑ (๑) ว่าก่อนที่จะเสนอ
นายทะเบียนสหกรณ์เพื่อสั่งเลิกสหกรณ์ ให้สหกรณ์จังหวัดในฐานะรองนายทะเบียนสหกรณ์ แจ้งเตือนสหกรณ์ที่ไม่
เริ่มดำเนินการภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่จดทะเบียน หรือหยุดดำเนินการติดต่อกันเป็นเวลาสองปีนับแต่วันที่หยุด
ดำเนินการ ให้สหกรณ์ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ภายใน ๙๐ วันนับแต่วันที่ครบกำหนดหนึ่งปี หรือสองปี
แล้วแต่กรณี หากสหกรณ์ยังละเลยไม่ดำเนินการตามวัตถุประสงค์อีก ให้รายงานนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อใช้
อำนาจสั่งเลิกสหกรณ์ต่อไป

กรมส่งเสริมสหกรณ์ จึงขอให้สหกรณ์จังหวัดปฏิบัติตามขั้นตอนที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดโดย
เคร่งครัดด้วย

อนึ่ง คำว่า “ดำเนินการ” ตามนัยของกฎหมายให้หมายความว่า การดำเนินงานหรือประกอบการ
ทางธุรกิจซึ่งได้กำหนดไว้เป็นวัตถุประสงค์ในการขอจัดตั้งสหกรณ์ เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ให้กับบรรดาสมาชิก
ดังนั้นจะถือว่าสหกรณ์ดำเนินการก็ต่อเมื่อสหกรณ์ได้มีการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างแล้ว
ถ้าสหกรณ์เพียงมีการเรียกชำระค่าหุ้นและบันทึกรายการบัญชีไว้ ยังถือไม่ได้ว่าสหกรณ์ได้ดำเนินการ สำหรับการ
หยุดดำเนินการให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ หรือที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์แสดงเจตนา
โดยชัดแจ้งหรือโดยปริยายว่าจะหยุดดำเนินงาน หรือหยุดการประกอบการอันเป็นธุรกิจ ซึ่งกำหนดไว้ในวัตถุประสงค์
ถ้าไม่อาจรู้ได้ถึงเจตนาดังกล่าว ให้นับวันที่ผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้สอบบัญชี หรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสหกรณ์ รายงาน
โดยมีหลักฐานพอสมควรว่าสหกรณ์หยุดดำเนินการแล้ว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้สหกรณ์จังหวัดถือปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ลงนาม) บุญมี จันทรวงศ์

(นายบุญมี จันทรวงศ์)

อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

สำนักงานเลขานุการกรม

โทร. ๐ ๒๒๕๑ ๖๔๗๕

โทรสาร. ๐ ๒๒๕๒ ๖๐๗๔

ประมวลคำสั่ง ระเบียบ และข้อกำหนดตามกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์

การชำระบัญชีสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

มาตรา ๗๔ การชำระบัญชีสหกรณ์ที่ล้มละลายนั้น ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยล้มละลาย

มาตรา ๗๕ การชำระบัญชีสหกรณ์ที่เลิกเพราะเหตุอื่น นอกจากล้มละลายให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีโดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ขึ้นทำการชำระบัญชีสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เลิกสหกรณ์ หรือนับแต่วันที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติมีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์ แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ไม่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีภายในกำหนดเวลาดังกล่าว หรือนายทะเบียนสหกรณ์ไม่ให้ความเห็นชอบในการเลือกตั้งผู้ชำระบัญชีให้นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งผู้ชำระบัญชีขึ้นทำการชำระบัญชีสหกรณ์ได้

เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นสมควรหรือเมื่อสมาชิกมีจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกทั้งหมดร้องขอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ นายทะเบียนสหกรณ์จะแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนใหม่แทนผู้ชำระบัญชีซึ่งได้รับเลือกตั้งหรือซึ่งได้ตั้งไว้ก็ได้

ให้นายทะเบียนสหกรณ์จัดทะเบียนผู้ชำระบัญชีซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบตามวรรคหนึ่งหรือผู้ชำระบัญชีซึ่งได้รับแต่งตั้งตามวรรคสองหรือวรรคสาม และให้ปิดประกาศชื่อผู้ชำระบัญชีไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์นั้น สำนักงานสหกรณ์อำเภอหรือหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ และที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์นั้นอยู่ภายในสิบวันนับแต่วันที่จัดทะเบียนผู้ชำระบัญชี

ผู้ชำระบัญชีอาจได้รับคำตอบแทนตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

มาตรา ๗๖ สหกรณ์นั้นแม้จะได้เลิกไปแล้วก็ให้พึงถือว่ายังคงดำรงอยู่ตราบเท่าเวลาที่เป็นเพื่อการชำระบัญชี

มาตรา ๗๗ ให้ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่ชำระสะสางกิจการของสหกรณ์ จัดการชำระหนี้และจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์นั้นให้เสร็จไป

มาตรา ๗๘ เมื่อสหกรณ์เลิก ให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์มีหน้าที่จัดการรักษาทรัพย์สินทั้งหมดของสหกรณ์ไว้จนกว่าผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้ส่งมอบ

ผู้ชำระบัญชีจะเรียกให้คณะกรรมการดำเนินการหรือเจ้าหน้าที่สหกรณ์ส่งมอบทรัพย์สินตามวรรคหนึ่งพร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสาร และสิ่งอื่นเมื่อใดก็ได้

มาตรา ๗๙ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จัดทะเบียนผู้ชำระบัญชี ให้ผู้ชำระบัญชีประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยสองวันติดต่อกัน หรือประกาศโฆษณาทางอื่นว่าสหกรณ์ได้เลิกและแจ้งเป็นหนังสือไปยังเจ้าหนี้ทุกคน ซึ่งมีชื่อปรากฏในสมุดบัญชี เอกสารของสหกรณ์ หรือปรากฏจากทางอื่นเพื่อให้ทราบว่าสหกรณ์นั้นเลิก และให้เจ้าหนี้ยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี

มาตรา ๘๐ ผู้ชำระบัญชีต้องทำงบดุลของสหกรณ์โดยไม่ชักช้า และให้นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งผู้สอบบัญชีเพื่อตรวจสอบงบดุลนั้น

เมื่อผู้สอบบัญชีรับรองงบดุลแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบดุลต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติ แล้วเสนองบดุลนั้นต่อนายทะเบียนสหกรณ์

ในกรณีที่การประชุมใหญ่ไม่ครบองค์ประชุม ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบดุลต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่ออนุมัติ

มาตรา ๔๑ ผู้ชำระบัญชีมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อระงับรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์ในระหว่างที่ยังชำระบัญชีไม่เสร็จ

(๒) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี

(๓) เรียกประชุมใหญ่

(๔) ดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดีแพ่งหรือคดีอาญา และประนีประนอมยอมความในเรื่องใดๆ ในนามสหกรณ์

(๕) จำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์

(๖) เรียกให้สมาชิกหรือทายาทของสมาชิกผู้ตายชำระค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบมูลค่าของหุ้นทั้งหมด

(๗) ร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายในกรณีที่เงินค่าหุ้นหรือเงินลงทุนได้ใช้เสร็จแล้ว แต่ทรัพย์สินก็ยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้สิน

(๘) ดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น

มาตรา ๔๒ ข้อจำกัดอำนาจของผู้ชำระบัญชีอย่างใดๆ ห้ามมิให้ยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริต

มาตรา ๔๓ ค่าธรรมเนียม ค่าภาระติดพัน และค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียตามสมควรในการชำระบัญชานั้น ผู้ชำระบัญชีต้องจัดการชำระก่อนหนึ่รายอื่น

มาตรา ๔๔ ถ้าเจ้าหนี้คนใดมิได้ทวงถามให้ชำระหนี้ ผู้ชำระบัญชีต้องวางเงินสำหรับจำนวนหนี้นั้นไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ และให้ผู้ชำระบัญชีมีหนังสือแจ้งการที่ได้วางเงินไปยังเจ้าหนี้โดยมิชักช้า

ถ้าเจ้าหนี้ไม่รับเงินไปจนพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีวางเงินไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ เจ้าหนี้นี้ย่อมหมดสิทธิในเงินจำนวนนั้น และให้นายทะเบียนสหกรณ์จัดส่งเป็นรายได้ของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยให้เสร็จภายในเวลาอันสมควร

มาตรา ๔๕ ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ทุกระยะหกเดือนว่าได้จัดการไปอย่างไรบ้างและแสดงให้เห็นความเป็นไปของบัญชีที่ชำระอยู่นั้น รายงานดังกล่าวนี้ให้ทำตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

รายงานตามวรรคหนึ่งให้สมาชิก ทายาทของสมาชิกผู้ตาย และเจ้าหนี้ทั้งหลายของสหกรณ์ตรวจดูได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

ถ้าปรากฏข้อบกพร่องในการชำระบัญชี นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจสั่งให้ผู้ชำระบัญชีแก้ไขข้อบกพร่องและรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ภายในเวลาที่กำหนด

มาตรา ๘๖ เมื่อได้ชำระหนี้ของสหกรณ์แล้ว ถ้ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใดให้ผู้ชำระบัญชีจ่ายตามลำดับดังต่อไปนี้

- (๑) จ่ายคืนเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ชำระแล้ว
- (๒) จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้วแต่ต้องไม่เกินอัตราที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ตามความเห็นชอบของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท
- (๓) จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำไว้กับสหกรณ์ในระหว่างปีตามที่กำหนดในข้อบังคับ

ถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีก ให้ผู้ชำระบัญชีโอนให้แก่สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย ตามมติของที่ประชุมใหญ่ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ ในกรณีที่ไมอาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

มาตรา ๘๗ เมื่อได้ชำระบัญชีกิจการของสหกรณ์เสร็จแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีทำรายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อยของบัญชีที่ชำระนั้น แสดงว่าได้ดำเนินการชำระบัญชีและจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ไปอย่างไร รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีและจำนวนทรัพย์สินที่จ่ายตามมาตรา ๘๖ เสนอต่อผู้สอบบัญชี

เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองบัญชีที่ชำระนั้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้นเมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบด้วยแล้วให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี และให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน

มาตรา ๘๘ เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบในการชำระบัญชีตามมาตรา ๘๗ แล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีมอบบรรดาสมาชิกและเอกสารทั้งหลายของสหกรณ์ที่ได้ชำระบัญชีเสร็จแล้วนั้นแก่นายทะเบียนสหกรณ์ ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบ

ให้นายทะเบียนสหกรณ์รักษาสมาชิกและเอกสารเหล่านั้นไว้อีกสองปีนับแต่วันที่ถอนชื่อสหกรณ์นั้นออกจากทะเบียน

สมาชิกและเอกสารตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้มีส่วนได้เสียตรวจดูได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม

มาตรา ๘๙ ในคดีฟ้องเรียกหนี้สินที่สหกรณ์ สมาชิก หรือผู้ชำระบัญชีเป็นลูกหนี้อยู่ในฐานะเช่นนั้น ห้ามมิให้ฟ้องเมื่อพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน

นายทะเบียนสหกรณ์

- คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๑๔๖/๒๕๔๖ เรื่อง ให้ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ดำเนินการชำระบัญชีตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ ลง ณ วันที่ ๒๔ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๖
- หนังสือกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ กษ ๑๑๑๕/๓๔ ลงวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๔๖ เรื่องหลักเกณฑ์พิจารณาการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี

สำเนา

คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์

ที่ ๑๔๖/๒๕๔๖

เรื่อง ให้ผู้ชำระบัญชีสหกรณ์ดำเนินการชำระบัญชีตามคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์

โดยที่มีประกาศใช้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และเพื่อให้การชำระบัญชีสหกรณ์เป็นไปตามความในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันเห็นสมควรให้มีคำแนะนำวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์

ฉะนั้น อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖(๔) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ จึงมีคำสั่งดังนี้

๑. ให้ยกเลิก

(๑) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๑๗๔/๒๕๑๑ ลงวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๑ เรื่อง การชำระบัญชีสหกรณ์

(๒) คำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๖๕/๒๕๓๑ ลงวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๓๑ เรื่อง มอบอำนาจให้ปฏิบัติกรแทนนายทะเบียนสหกรณ์

(๓) หนังสือกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ที่ พก. ๑๒๐๑/ว.๑๒๔๔ ลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม ๒๕๑๑ เรื่อง คำแนะนำวิธีปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์

(๔) หนังสือกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติ ที่ พก. ๑๒๐๑/ว.๔๙๖ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๑๒ เรื่อง เพิ่มเติมคำแนะนำวิธีปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์

๒. การดำเนินการชำระบัญชีสหกรณ์ของผู้ชำระบัญชี ให้ปฏิบัติตามคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๖ ท้ายคำสั่งนี้

๓. บรรดาคำสั่ง ระเบียบและคำแนะนำการชำระบัญชีที่ขัดแย้งกับคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๖ ท้ายคำสั่งนี้ ให้ใช้คำแนะนำนี้แทน

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๖

(ลงชื่อ) เรืองชัย บุญญานันต์

(นายเรืองชัย บุญญานันต์)

รองอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

รองนายทะเบียนสหกรณ์ ปฏิบัติการแทน

นายทะเบียนสหกรณ์

คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์
เรื่อง วิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์
พ.ศ. ๒๕๔๖

ด้วยได้มีการยกเลิกพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ และประกาศให้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ แทน ดังนั้น คำแนะนำวิธีการปฏิบัติการชำระบัญชีสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๑๑ ที่ได้ให้คำแนะนำไปแล้วนั้น จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงใหม่ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และการดำเนินการในปัจจุบัน ทั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์ให้การชำระบัญชีเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและเกิดประสิทธิภาพสมความมุ่งหมายที่ทางราชการกำหนด รวมทั้งให้การปฏิบัติต่างๆ เกี่ยวกับการชำระบัญชีเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงให้คำแนะนำวิธีปฏิบัติในการชำระบัญชีสหกรณ์ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๑. เมื่อได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชี

เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบในการเลือกตั้งผู้ชำระบัญชีตามมาตรา ๗๕ วรรคหนึ่ง หรือนายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีตามวรรคสอง หรือวรรคสามแล้ว นายทะเบียนสหกรณ์จะจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีตามมาตรา ๗๕ วรรคสี่ ให้ผู้ชำระบัญชีปิดประกาศแจ้งชื่อผู้ชำระบัญชีไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีนั่น สำนักงานสหกรณ์อำเภอ หรือหน่วยส่งเสริมสหกรณ์ และที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์นั้นตั้งอยู่ภายในสิบสี่วันนับแต่วันที่จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี ทั้งนี้ หลังจากให้นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชีแล้ว ผู้ชำระบัญชีจึงจะมีอำนาจและหน้าที่ในฐานะผู้ชำระบัญชีตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และจะต้องปฏิบัติตามการชำระบัญชี ดังต่อไปนี้

๑.๑ รับมอบทรัพย์สินพร้อมด้วยสมุดบัญชี เอกสารและสิ่งอื่นจากคณะกรรมการดำเนินการหรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ตามมาตรา ๗๔ ซึ่งผู้ชำระบัญชีควรเรียกให้ส่งมอบให้เสร็จสิ้นภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี เพื่อที่จะได้ปฏิบัติงานในขั้นตอนต่อไปได้

๑.๒ ประกาศโฆษณาทางหนังสือพิมพ์รายวันอย่างน้อยสองวันติดต่อกัน หรือประกาศโฆษณาทางอื่นว่าสหกรณ์ได้เลิก เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทราบว่าสหกรณ์เลิกและยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี

๑.๓ ทำหนังสือแจ้งไปยังเจ้าหน้าที่ทุกคนซึ่งมีชื่อปรากฏในสมุดบัญชี เอกสารของสหกรณ์หรือปรากฏจากทางอื่น เพื่อให้ทราบว่ามีหนี้สินกับสหกรณ์นั้นเลิก และให้เจ้าหน้าที่ยื่นคำทวงหนี้แก่ผู้ชำระบัญชี

ทั้งนี้ การดำเนินการตาม ข้อ ๑.๒ และ๑.๓ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๗๙ ต้องดำเนินการภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี

๑.๔ จัดทำงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์โดยไม่ชักช้า ซึ่งผู้ชำระบัญชีควรจัดทำให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์จดทะเบียนผู้ชำระบัญชี สำหรับการจัดทำงบการเงินดังกล่าวให้จัดทำเอกสารหลักฐานการดำเนินงานของสหกรณ์ระยะเวลาต่อจากวันสิ้นปีทางบัญชีในงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นครั้งสุดท้ายหลังสุดถึงวันรับมอบทรัพย์สินโดยจัดทำตามรูปแบบงบการเงินสำหรับสหกรณ์ประเภทนั้นๆ ตามที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดให้สหกรณ์ถือใช้ เมื่อจัดทำเรียบร้อยแล้วต้องให้ผู้สอบบัญชีซึ่งนายทะเบียนสหกรณ์แต่งตั้งทำการตรวจสอบรับรอง โดยให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบการเงินดังกล่าวไปยังผู้สอบบัญชี รวม ๓ ฉบับ (สำหรับผู้สอบบัญชี ๑ ฉบับ นายทะเบียนสหกรณ์ ๑ ฉบับ และผู้ชำระบัญชี ๑ ฉบับ) และเมื่อผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบรับรองแล้วให้คืนกลับมาให้ผู้ชำระบัญชี ๒ ฉบับ จากนั้นให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบการเงินนั้นให้ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์พิจารณาอนุมัติก่อน แล้วจึงเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยงบการเงินที่เสนอนายทะเบียนสหกรณ์นี้ต้องมีคำรับรองของผู้สอบบัญชี พร้อมกับแสดงการอนุมัติของที่ประชุมใหญ่สหกรณ์ไว้ด้วย อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่

การประชุมใหญ่ไม่ครบองค์ประชุม ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบการเงินต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่ออนุมัติต่อไป (มาตรา ๔๐)

อนึ่ง เมื่อผู้ชำระบัญชีดำเนินการครบถ้วนตามมาตรา ๔๐ แล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำสำเนารายงานนั้นเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ทราบด้วย

๒. การดำเนินการชำระบัญชี

ตามมาตรา ๗๗ ของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ให้ผู้ชำระบัญชีมีหน้าที่ชำระสะสางกิจการของสหกรณ์ จัดการชำระหนี้และจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์นั้นให้เสร็จไป นอกจากนี้ผู้ชำระบัญชียังมีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๔๑ ดังนี้

(๑) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อระงับรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์ในระหว่างที่ยังชำระบัญชีไม่เสร็จ

(๒) ดำเนินกิจการของสหกรณ์เท่าที่จำเป็นเพื่อชำระสะสางกิจการให้เสร็จไปด้วยดี

(๓) เรียกประชุมใหญ่

(๔) ดำเนินการทั้งปวงเกี่ยวกับคดีแพ่งหรือคดีอาญา และประนีประนอมยอมความในเรื่องใดๆ ในนามของสหกรณ์

(๕) จำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์

(๖) เรียกให้สมาชิกหรือทายาทของสมาชิกผู้ตายชำระค่าหุ้นที่ยังชำระไม่ครบมูลค่าของหุ้นทั้งหมด

(๗) ร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้สหกรณ์ล้มละลายในกรณีที่เงินค่าหุ้น หรือเงินลงทุนได้ใช้เสร็จแล้ว แต่ทรัพย์สินก็ยังไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้สิน

(๘) ดำเนินการอย่างอื่นเท่าที่จำเป็นเพื่อให้การชำระบัญชีเสร็จสิ้น

ทั้งนี้ การดำเนินการตามหน้าที่ผู้ชำระบัญชีดังกล่าวข้างต้นจะทำได้ภายหลังที่ผู้ชำระบัญชีได้เสนองบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีต่อนายทะเบียนสหกรณ์แล้ว จากนั้นจึงดำเนินการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สินและทุน ดังนี้

การจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน ให้ดำเนินการจัดการทรัพย์สินประเภทต่างๆ ดังนี้

๑. เงินสด ให้ผู้ชำระบัญชีใช้จ่ายเงินสดของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีตามความจำเป็นเพื่อการชำระบัญชีสำหรับการเก็บรักษาเงินสดในมือให้เก็บรักษาได้ไม่เกินสหกรณ์ละ ๑,๐๐๐ บาท ในกรณีที่เงินสดเกินกว่าจำนวนดังกล่าว ให้ผู้ชำระบัญช้นำฝากไว้ในธนาคาร

๒. เงินฝากธนาคาร ให้ผู้ชำระบัญชื่อนำเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีเงินฝากไว้ในธนาคารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์หรือในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่นโดยฝากไว้ในนามของผู้ชำระบัญชี สำหรับเงินฝากธนาคารที่มีอยู่ก่อนการชำระบัญชี ให้โอนชื่อผู้ฝากเดิมเป็นชื่อของผู้ชำระบัญชี และกรณีที่สาขานาการที่เปิดบัญชีอยู่เดิมไม่สะดวกในการติดต่อ และฝากถอนให้ปิดบัญชีเงินฝากธนาคารเดิมแล้วเปิดบัญชีใหม่ในนามของผู้ชำระบัญชี

๓. **ลูกหนี้** ให้ผู้ชำระบัญชีรวบรวมหลักฐานการเป็นหนี้และจัดทำหนังสือทวงหนี้ จากนั้นให้ใช้ดุลพินิจดำเนินการตามความเหมาะสมกับสภาพของลูกหนี้ ดังนี้

- ลูกหนี้ที่ค้างนานใกล้จะขาดอายุความ ให้ผู้ชำระบัญชีจัดให้ลูกหนี้ทำหนังสือรับสภาพหนี้
- ลูกหนี้ที่เป็นหนี้จำนวนเงินมากและมีหลักฐานเป็นหนี้ครบถ้วนสมบูรณ์ให้ดำเนินการฟ้องร้องหากพิจารณาว่าคุ้มกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี
- ลูกหนี้ที่ไม่อาจชำระหนี้คืนได้อย่างสิ้นเชิง ให้พิจารณาประเมินประนีประนอมหนี้เพื่อให้ลูกหนี้ชำระหนี้บางส่วน เพื่อให้สหกรณ์เสียประโยชน์น้อยที่สุดเท่าที่จะทำได้
- ลูกหนี้ระหว่างดำเนินคดี ให้ติดตามผลการดำเนินคดีและดำเนินการต่อเพื่อให้สหกรณ์ได้รับผลประโยชน์มากที่สุด

ในการเรียกหนี้จากลูกหนี้ให้ผู้ชำระบัญชีพยายามเรียกให้ลูกหนี้ชำระหนี้ให้ครบถ้วนหากจำเป็นต้องดำเนินคดี ก็ต้องกระทำเพื่อให้มีจำนวนหนี้สูญน้อยที่สุด

กรณีที่ได้มีการติดตามให้ลูกหนี้ชำระหนี้คืนถึงที่สุดแล้วแต่ยังได้รับชำระคืนไม่ครบถ้วนเพราะลูกหนี้เป็นบุคคลล้มละลาย ลูกหนี้ขาดอายุความ หลักฐานการเป็นหนี้ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์หรือติดต่อลูกหนี้ไม่ได้ ฯลฯ ให้ปิดบัญชีลูกหนี้ไปบัญชีเลิกกิจการ แล้วรายงานไว้ในรายงานการชำระบัญชี

๔. **สินค้าคงเหลือ** ให้ผู้ชำระบัญชีตรวจสอบสภาพของสินค้า และจัดการขายโดยเร็ว ทั้งนี้ การขายให้ทำอย่างเปิดเผยและต้องพยายามหาทางขายให้ได้ราคาสูง สำหรับสินค้าที่อาจขายได้หรือรวมกันขายได้ในคราวหนึ่งตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ให้ขายโดยวิธีประกวดราคาเพื่อให้ได้ราคาดีที่สุด

๕. **สินทรัพย์ถาวร** ให้ผู้ชำระบัญชีตรวจสอบสภาพสินทรัพย์ถาวรที่มีอยู่ทั้งหมด และจัดการจำหน่ายโดยเปิดเผย และพยายามหาทางขายให้ได้ราคาสูง สำหรับสินทรัพย์ถาวรรายการใดที่คาดว่าจะจำหน่ายได้คราวหนึ่งตั้งแต่ ๕๐,๐๐๐ บาทขึ้นไป ให้จำหน่ายโดยวิธีประกวดราคาเพื่อให้ได้ราคาดีที่สุด

๖. **สินทรัพย์อื่น**

● **เงินลงทุน** ให้นำออกจำหน่าย โดยอาจจำหน่ายคืนให้กับสถาบันที่สหกรณ์ถือหุ้นหรือบุคคลทั่วไป พร้อมรับเงินปันผลค้างรับ (ถ้ามี)

● **เงินมัดจำ เงินประกัน** ให้ขอยกเลิกภาระผูกพันต่างๆ เพื่อขอเรียกคืนเงินมัดจำและเงินประกันนั้นๆ ถ้าไม่สามารถเรียกเงินคืนได้ ให้ปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ แล้วรายงานไว้ในรายงานการชำระบัญชี

การจัดการเกี่ยวกับหนี้สิน ให้ดำเนินการจัดการหนี้สินประเภทต่างๆ ดังนี้

๑. **เจ้าหนี้** ให้จัดทำหนังสือแจ้งไปยังเจ้าหนี้เพื่อยืนยันคำทวงหนี้ พร้อมทั้งดำเนินการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ต่างๆ ตามลำดับความผูกพันแห่งสัญญาหรือข้อตกลง

ทั้งนี้ ผู้ชำระบัญชีควรใช้ดุลพินิจตามความเหมาะสมในการพิจารณาขอประนีประนอมกับเจ้าหนี้ของสหกรณ์ และในกรณีที่ทรัพย์สินของสหกรณ์มีไม่เพียงพอแก่การชำระหนี้ให้ผู้ชำระบัญชีร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งให้

สหกรณ์ล้มละลาย สำหรับกรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้พยายามติดต่อเจ้าหนี้เพื่อชำระหนี้แต่ไม่รู้ตัวเจ้าหนี้ หรือเจ้าหนี้ไม่
ทวงถามให้ชำระหนี้ ให้ผู้ชำระบัญชีวางเงินเท่าจำนวนหนี้ที่ได้ออมนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ และ
ให้ผู้ชำระบัญชีมีหนังสือแจ้งการวางเงินไปยังเจ้าหนี้โดยไม่ชักช้า รวมทั้งควรประกาศเรื่องนี้ไว้ที่สำนักงานของสหกรณ์
หน่วยส่งเสริมสหกรณ์ และที่ว่าการอำเภอ หรือสำนักงานเขตแห่งท้องที่ที่สหกรณ์ตั้งอยู่ ถ้าหากเจ้าหนี้ไม่รับเงินไป
จนพ้นกำหนดสองปีนับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีวางเงินไว้แก่นายทะเบียนสหกรณ์ เจ้าหนี้ย่อมหมดสิทธิในเงินจำนวนนั้น
ซึ่งจะต้องจัดส่งเป็นรายได้ของสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยต่อไป (มาตรา ๘๔ วรรคสอง)

อนึ่ง สำหรับการวางเงินเพื่อประโยชน์แก่เจ้าหนี้ในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสะดวกและคล่องตัว
ในการดำเนินการ ให้ผู้ชำระบัญชีวางเงินไว้แก่นายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียน
สหกรณ์มอบหมายเพื่อจ่ายในภายหลัง

๒. คำบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ค้างจ่าย ให้ดำเนินการชำระให้แก่สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

๓. หนี้สินอื่นๆ ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับเจ้าหนี้ในข้อ ๑

การจัดการเกี่ยวกับทุนของสหกรณ์ ให้ดำเนินการจัดการทุนของสหกรณ์ประเภทต่างๆ ดังนี้

๑. ทุนเรือนหุ้น กรณีสหกรณ์มีหุ้นที่ชำระไม่ครบมูลค่าและผู้ชำระบัญชีพิจารณาเห็นว่าจำเป็นต้อง
เรียกชำระเพื่อให้เพียงพอแก่การชำระหนี้สินหรืออื่นๆ ให้ผู้ชำระบัญชีเรียกให้สมาชิก หรือ ทายาทของสมาชิกผู้ตาย
ส่งชำระค่าหุ้นที่ยังไม่ครบมูลค่านั้น กรณีที่ไม่ได้รับชำระให้ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติเช่นเดียวกับลูกหนี้ที่ไม่สามารถเรียกให้
ชำระหนี้คืนได้

ทั้งนี้ นับตั้งแต่ผู้ชำระบัญชีเริ่มทำการชำระบัญชีจะจ่ายเงินค่าหุ้นแก่สมาชิกผู้ใดไปก่อนไม่ได้จนกว่า
จะชำระบัญชีเสร็จสิ้น และเมื่อชำระบัญชีเสร็จแล้ว หากปรากฏมีทรัพย์สินเหลืออยู่ให้ผู้ชำระบัญชีจ่ายเงินค่าหุ้นให้
แก่สมาชิกหรือทายาทของสมาชิกผู้ตายตามมาตรา ๘๖ แต่ถ้าไม่สามารถจ่ายเงินคืนได้ภายในเวลาที่ชำระบัญชีอยู่ ให้ผู้
ชำระบัญชีวางเงินเท่าจำนวนค่าหุ้นที่ยังจ่ายเงินไม่ครบถ้วนนั้นไว้แก่นายทะเบียนสหกรณ์หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์
ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายเพื่อจ่ายในภายหลัง สำหรับกรณีที่ทรัพย์สินที่เหลืออยู่มีมูลค่าน้อยกว่ามูลค่าหุ้นตาม
บัญชี ให้ทำการเฉลี่ยทรัพย์สินนั้นคืนค่าหุ้นให้แก่ละหุ้นเท่าๆกัน (มูลค่าหุ้นที่ลดลงนี้จะเท่ากับจำนวนขาดทุนจาก
การชำระบัญชี)

นอกจากนี้ ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชีทุนเรือนหุ้นในช่วงระยะเวลาที่ดำเนินการชำระบัญชีเพื่อให้ทราบ
ความเคลื่อนไหวของเงินค่าหุ้นระหว่างการชำระบัญชี รวมทั้งการดำเนินการเกี่ยวกับค่าหุ้นของสหกรณ์ที่ชำระบัญชี
นั้น

๒. ทุนสำรอง ทุนสะสมตามระเบียบข้อบังคับ ให้ปิดบัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ

๓. กำไรสุทธิที่ยังไม่ได้จัดสรร รวมทั้งกำไรสุทธิตามงบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินให้ผู้ชำระบัญชี
ดำเนินการจัดสรรเป็นคำบำรุงสันนิบาตสหกรณ์ตามกฎหมาย และส่งชำระให้เรียบร้อยกำไรสุทธิส่วนที่เหลือให้ปิด
บัญชีไปบัญชีเลิกกิจการ

๔. เงินค้างขาดทุน หากสหกรณ์ที่ชำระบัญชีมีเงินค้างขาดทุน (ขาดทุนสะสม) ให้ปิดบัญชีไปบัญชี
เลิกกิจการ

อนึ่ง ในการจัดการเกี่ยวกับทรัพย์สิน หนี้สินและทุนของสหกรณ์นั้น ผู้ชำระบัญชีจะต้องรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์ให้มากที่สุด สำหรับการจำหน่ายทรัพย์สินของสหกรณ์ผู้ชำระบัญชีต้องพยายามจำหน่ายให้หมด เพื่อนำเงินไปใช้จ่ายเป็นค่าธรรมเนียม ค่าภาระติดพัน และค่าใช้จ่ายที่ต้องเสียตามสมควรในการชำระบัญชีนั้น ซึ่งผู้ชำระบัญชีต้องจัดการชำระก่อนหนี้รายอื่น

กรณีที่ได้ดำเนินการชำระบัญชีตามวิธีการที่ได้กล่าวข้างต้นแล้ว หากปรากฏว่ามีทรัพย์สินเหลืออยู่เท่าใด ให้ผู้ชำระบัญชีจ่ายตามลำดับ ซึ่งเป็นไปตามมาตรา ๘๖ ดังต่อไปนี้

- ๑) จ่ายคืนเงินค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไม่เกินมูลค่าหุ้นที่ชำระแล้ว
- ๒) จ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระแล้วแต่ต้องไม่เกินอัตราที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดตามความเห็นชอบของคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท
- ๓) จ่ายเป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่สมาชิกตามส่วนธุรกิจที่สมาชิกได้ทำไว้กับสหกรณ์ในระหว่างปีตามที่กำหนดในข้อบังคับ

ถ้ายังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีก ให้ผู้ชำระบัญชีโอนให้แก่สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยตามมติของที่ประชุมใหญ่ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ในกรณีที่ไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

ทั้งนี้ การจ่ายเงินค่าหุ้น เงินปันผลตามหุ้นและเงินเฉลี่ยคืนดังกล่าว ผู้ชำระบัญชีจะต้องจ่ายคืนให้แก่สมาชิกให้เสร็จเรียบร้อย แต่ถ้าภายหลังที่ประกาศจ่ายแล้ว สมาชิกผู้ใดไม่มารับภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประกาศ ผู้ชำระบัญชีจะต้องวางเงินเท่าจำนวนที่สมาชิกยังไม่รับนั้นไว้กับนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายเพื่อจ่ายภายหลัง

อนึ่ง ตามความในมาตรา ๘๖ (๒) นายทะเบียนสหกรณ์ได้กำหนดให้สหกรณ์ที่เลิกแล้วแต่ยังมีทรัพย์สินคงเหลือ ให้จ่ายเป็นเงินปันผลตามที่กำหนดในข้อบังคับของสหกรณ์ เรื่องการจำหน่ายทรัพย์สินเมื่อสหกรณ์ต้องเลิก แต่ต้องไม่เกินอัตราเงินปันผลที่กำหนดในกฎกระทรวงสำหรับสหกรณ์แต่ละประเภท

๓. วิธีปฏิบัติทางบัญชีในการชำระบัญชี

วิธีปฏิบัติทางบัญชีในการชำระบัญชี แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๓.๑ วิธีปฏิบัติทางบัญชีในระหว่างการชำระบัญชี

๓.๒ วิธีปฏิบัติทางบัญชีเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

วิธีปฏิบัติทางบัญชีในระหว่างการชำระบัญชี เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการชำระบัญชีโดยการจัดการทรัพย์สิน หนี้สิน และทุนของสหกรณ์ ให้ผู้ชำระบัญชีปฏิบัติทางบัญชีโดยบันทึกรายการทางการเงินไว้ในสมุดบัญชีของสหกรณ์ ดังนี้

● **รายการรับเงินทุกประเภท** (ยกเว้นการรับเงินค่าหุ้น การเบิกเงินจากธนาคาร) ถือเป็นรายรับจากการชำระบัญชี ได้แก่ รายได้จากการดำเนินงาน เงินรับจากลูกหนี้ เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน ฯลฯ ให้บันทึกบัญชีไว้ในบัญชีรับจ่าย กับบัญชีรายรับประเภทนั้น

๑๑ **รายการจ่ายเงินทุกประเภท** (ยกเว้นการจ่ายคืนค่าหุ้น จ่ายเงินฝากธนาคาร) ถือเป็นรายจ่ายจากการชำระบัญชี ได้แก่ ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี จ่ายชำระหนี้สิน (รวมการวางเงินชำระหนี้ตามมาตรา ๘๔) จ่ายชำระหนี้เงินกู้ ฯลฯ ให้บันทึกบัญชีไว้ในบัญชีรายจ่ายประเภทนั้นๆ กับบัญชีรับจ่าย

๑๒ ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชีรับจ่ายระหว่างการชำระบัญชีเพื่อแสดงรายการรับจ่ายเงินโดยให้เสนอพร้อมกับรายงานผลการชำระบัญชีทุกระยะ ๖ เดือน นับแต่วันที่เสนองบการเงินต่อนายทะเบียนสหกรณ์ตามรูปแบบต่อไปนี้

บัญชีรับ-จ่าย

ของสหกรณ์.....จำกัด ซึ่งอยู่ในระหว่างการชำระบัญชี
ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

วันที่	รายการ	จำนวนเงิน	วันที่	รายการ	จำนวนเงิน
	รวมรับเงินงวดนี้			รวมจ่ายเงินงวดนี้	
	เงินคงเหลือจากงวดก่อน			เงินคงเหลือยกไป	
	รวม			รวม	

เงินคงเหลือข้างต้นเก็บรักษาไว้ ดังนี้

๑. ฝากไว้ในธนาคาร	เป็นเงิน	.....	บาท
๒. ผู้ชำระบัญชีเก็บรักษาไว้	เป็นเงิน	.....	บาท
รวม		.....	บาท

ตรวจถูกต้องแล้ว

.....
ผู้ชำระบัญชี

วิธีปฏิบัติทางบัญชีเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีปิดบัญชีต่างๆ ดังนี้

- ปิดบัญชีหมวดสินทรัพย์(ยกเว้นบัญชีเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคาร และบัญชีทรัพย์สินรายการที่ไม่ได้จำหน่ายแต่ได้ออนเป็นทรัพย์สินเหลือ) ไปบัญชีเลิกกิจการ
- ปิดบัญชีหมวดหนี้สินเฉพาะส่วนที่เจ้าหนี้ยกหนี้ให้ ไปบัญชีเลิกกิจการ
- ปิดบัญชีหมวดทุนของสหกรณ์ (ยกเว้นบัญชีทุนเรือนหุ้น) ไปบัญชีเลิกกิจการ
- ปิดบัญชีรายรับประเภทต่างๆ จากการชำระบัญชี ไปบัญชีเลิกกิจการ
- ปิดบัญชีรายจ่ายประเภทต่างๆ จากการชำระบัญชี ไปบัญชีเลิกกิจการ

๑ ปิดบัญชีเลิกกิจการ ไปบัญชีกำไร/ ขาดทุนจากการชำระบัญชี กรณีที่มีผลขาดทุนจากการชำระบัญชี ให้ปิดบัญชีขาดทุนจากการชำระบัญชีไปบัญชีทุนเรือนหุ้น ในกรณีตรงกันข้ามหากมีผลกำไร (ส่วนเกิน) จากการชำระบัญชีก็นำไปจ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน และโอนให้สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยต่อไปตามมติของที่ประชุมใหญ่ หรือด้วยความเห็นชอบของนายทะเบียนสหกรณ์ ในกรณีที่ไม่อำนาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

- ๑ ปิดบัญชีเงินฝากธนาคาร ไปบัญชีเงินสด
- ๑ บันทึกรายการจ่ายเงินค่าหุ้นแก่สมาชิก (รวมจำนวนเงินที่วางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง)
- ๑ บันทึกรายการจ่ายส่วนเกินจากการชำระบัญชีให้แก่สมาชิก ซึ่งได้แก่ เงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน
- ๑ บันทึกรายการจ่ายเงินส่วนที่เหลือจากการชำระบัญชีให้แก่สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ เมื่อผู้ชำระบัญชีดำเนินการชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้วตามมาตรา ๘๗ ให้ผู้ชำระบัญชีทำรายงานการชำระบัญชี พร้อมทั้งรายการย่อของบัญชีที่ชำระนั้น แสดงว่าดำเนินการชำระบัญชี และจัดการทรัพย์สินของสหกรณ์ไปอย่างไร รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี และจ่ายทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชีเสนอต่อผู้สอบบัญชี เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองบัญชีที่ชำระนั้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอนายทะเบียนสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้น เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบด้วยแล้วให้ถือว่าเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชีและให้นายทะเบียนสหกรณ์ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน

ในการดำเนินการตามมาตรา ๘๗ ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชีต่างๆ เพื่อแสดงรายการย่อของบัญชีที่ชำระ ดังนี้

๑. บัญชีรับ – จ่าย พร้อมทั้งรายละเอียดประกอบ
๒. บัญชีเงินฝากธนาคาร
๓. บัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
๔. บัญชีทุนเรือนหุ้น
๕. บัญชีเลิกกิจการ

สำหรับรูปแบบ และวิธีการจัดทำบัญชีให้เป็นดังต่อไปนี้

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีรับ – จ่าย

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(๒) รายได้จากการดำเนินงาน	xxxx	(๓) ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	xxxx
(๔) เงินรับจากลูกหนี้	xxxx	(๕) ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	xxxx
(๔) เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน	xxxx	(๗) จ่ายชำระหนี้สิน (รวมการวางเงินชำระหนี้ตามมาตรา ๔๔)	xxxx
(๕) ค่าหุ้นเรียกชำระเพิ่มเติม	xxxx	(๙) จ่ายเงินนำฝากธนาคาร	xxxx
(๑๐) ถอนเงินจากธนาคาร	xxxx	(๑๐) จ่ายชำระหนี้เงินกู้ ธกส.	xxxx
รวมรับ	xxxx	รวมจ่าย	xxxx
(๑) เงินสดคงเหลือยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx	(๑๑) เงินสดคงเหลือยกไป	xxxx
	xxxx		xxxx
(๑๔) ทรัพย์สินเหลือตามมาตรา ๔๖		(๑๕) การจ่ายทรัพย์สินเหลือตามมาตรา ๔๖	xxxx
- เงินสดคงเหลือ	xxxx	๑. จ่ายให้แก่สมาชิก (รวมการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลังด้วย)	
- ทรัพย์สินอื่นๆ ที่ไม่ได้จำหน่ายแต่โอนจ่ายเป็นทรัพย์สินเหลือ	xxxx	- คืนเงินค่าหุ้น	xxxx
		- จ่ายเงินปันผลตามหุ้น	xxxx
		- จ่ายเงินเฉลี่ยคืน	xxxx
		๒. ทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชี	
		- โอนให้แก่สหกรณ์อื่นๆ	xxxx
		- โอนให้แก่สันนิบาตสหกรณ์ฯ	xxxx
	xxxx		xxxx

รายละเอียดประกอบบัญชี รับ – จ่าย

(บาท)

รายละเอียด ๑ รายได้จากการดำเนินงาน

- ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ .....
- ขายสินค้า .....
- ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร .....
- รายได้เบ็ดเตล็ด .....
- .....
.....

รายละเอียด ๒ เงินรับจากลูกหนี้

- ลูกหนี้เงินกู้ .....
- ลูกหนี้การค้า .....
- .....
.....

รายละเอียด ๓ เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน

- ที่ดิน .....
- เครื่องใช้สำนักงาน .....
- หุ่นขี้ผึ้งสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย .....
- .....
.....

รายละเอียด ๔ ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน

- ดอกเบี้ยเงินกู้ ธ.ก.ส. ....
- ค่าใช้จ่ายในการติดตามหนี้ .....
- .....
.....

รายละเอียด ๕ ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี

- ค่าธรรมเนียมศาล .....
- ค่าทนายความ .....
- .....
.....

รายละเอียด ๖ จ่ายชำระหนี้สิน

- เจ้าหนี้การค้า .....
- ค่าบำรุงสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย .....
- .....
.....
- วางเงินชำระหนี้ตามมาตรา ๘๔ .....
- .....

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีเงินฝากธนาคาร

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(๑) เงินฝากธนาคารคงเหลือยกมา ตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx	(๑๐) ถอนเงินจากธนาคาร	xxxx
(๙) เงินนำฝากธนาคาร	xxxx		
(๙) ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารที่คิดเข้าบัญชีให้	xxxx		
	xxxx		xxxx

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(๑๐) เงินส่งชำระหนี้ ธ.ก.ส. (รวมหนี้ที่ ธ.ก.ส. ยอมลดให้)	xxxx	(๑) เงินกู้จาก ธ.ก.ส. คงเหลือยกมา ตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx
	xxxx	(๙) ดอกเบี้ยเงินกู้ที่ ธ.ก.ส. คิดเพิ่ม ในบัญชี	xxxx

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีทุนเรือนหุ้น

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(๑๒) ขาดทุนจากการชำระบัญชี	xxxx	(๑) เงินค่าหุ้นยกมาตามงบดุล เมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี	xxxx
(๑๓) จ่ายคืนเงินค่าหุ้นสมาชิก (รวมการ วางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง	xxxx	(๖) ค่าหุ้นเรียกชำระเพิ่มเติม	xxxx
	xxxx		xxxx

สหกรณ์.....จำกัด

บัญชีเลิกกิจการ

ตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....

(๑) ราคาทรัพย์สินตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี ยกเว้นเงินสด, เงินฝากธนาคาร ทรัพย์สินรายการที่ไม่ได้จำหน่ายแต่โอนจ่ายเป็นทรัพย์สินเหลือ) ส่วนค่าเพื่อหนี้สงสัยจะสูญและค่าเสื่อมราคาสะสม ให้หักจากราคาทรัพย์สิน หรือแสดงไว้ในด้านตรงข้ามก็ได้	xxxx	(๑) ทุนสำรอง , ทุนต่างๆ และกำไรที่ยังไม่ได้จัดสรร (กรณีเงินค้างขาดทุนลงไว้ในด้านตรงข้าม)	xxxx
(๓) ค่าใช้จ่ายดำเนินงาน	xxxx	(๒) รายได้จากการดำเนินงาน	xxxx
(๙) ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี	xxxx	(๔) เงินรับจากลูกหนี้	xxxx
		(๔) เงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สิน	xxxx
		(๔) หนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้	xxxx
(๑๒) ส่วนเกินจากการชำระบัญชี	xxxx	(๑๒) ขาดทุนจากการชำระบัญชี	xxxx
	xxxx		xxxx

คำอธิบายรายการตามหมายเลขที่ปรากฏในบัญชีต่างๆ ข้างต้น มีดังนี้

(๑) ให้นำตัวเลขทางด้านทรัพย์สิน และด้านทุนของสหกรณ์จากงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี ซึ่งเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์แล้วบันทึกในบัญชีต่างๆ ดังนี้

- บัญชีรับ – จ่าย ให้บันทึกจำนวนเงินสดคงเหลือยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเดบิต
- บัญชีเงินฝากธนาคาร ให้บันทึกจำนวนเงินฝากธนาคารคงเหลือยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเดบิต
- บัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตร ให้บันทึกจำนวนเงินกู้ค้างชำระยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเครดิต
- บัญชีทุนเรือนหุ้น ให้บันทึกจำนวนเงินค่าหุ้นยกมาเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีทางด้านเครดิต
- บัญชีเลิกกิจการ

ด้านเดบิต ให้บันทึกจำนวนเงินของทรัพย์สินต่างๆ ตามงบดุล เมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีเว้นแต่เงินสด เงินฝากธนาคาร ซึ่งได้บันทึกรายการไว้แล้วในบัญชีเงินสด บัญชีเงินฝากธนาคารข้างต้นแล้วตามลำดับ และ

ทรัพย์สินรายการใดที่มีได้จำหน่ายแต่โอนจ่ายเป็นทรัพย์สินเหลือรวมทั้งเงินค้างขาดทุน(ถ้ามี) สำหรับค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ค่าเสื่อมราคาสะสมและสำรองอื่นๆ ที่ตั้งไว้เป็นรายการหักกับทรัพย์สิน ให้นำไปหักออกจากราคาทรัพย์สินโดยตรงหรือแสดงไว้ในด้านเครดิตก็ได้

ด้านเครดิต ให้บันทึกจำนวนเงินของรายการส่วนทุนของสหกรณ์ ซึ่งได้แก่ทุนสำรอง ทุนสะสมตามข้อบังคับ ระเบียบและอื่นๆ กำไรรอการจัดสรร ทั้งนี้ ยกเว้นทุนเรือนหุ้นซึ่งได้บันทึกไว้แล้วในบัญชีทุนเรือนหุ้น

(๒) ให้บันทึกรายการรายได้จากการดำเนินงาน เช่น ขายสินค้า ดอกเบี้ยรับจากเงินให้กู้ ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร รายได้เบ็ดเตล็ด เป็นต้น ในบัญชีรับ-จ่าย ทางด้านเดบิต และบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต

(๓) ให้บันทึกรายการค่าใช้จ่ายดำเนินงาน เช่น ดอกเบี้ยจ่าย ค่าใช้จ่ายทั่วไป เป็นต้น ในบัญชีเลิกกิจการทางด้านเดบิต และบัญชีรับ-จ่ายทางด้านเครดิต

(๔) ให้บันทึกรายการเงินรับชำระหนี้จากลูกหนี้ และเงินรับจากการจำหน่ายทรัพย์สินในบัญชีรับ-จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต

(๕) ให้บันทึกรายการค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชีตามมาตรา ๘๓ ของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ในบัญชีเลิกกิจการทางด้านเดบิต และบัญชีรับ-จ่ายทางด้านเครดิต

(๖) ให้บันทึกรายการรับเงินค่าหุ้นที่เรียกให้สมาชิกที่ชำระไม่ครบมูลค่ามาชำระเพิ่มเติมในบัญชีรับ-จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีทุนเรือนหุ้นทางด้านเครดิต

(๗) ให้บันทึกรายการจ่ายเงินชำระหนี้สิน รวมทั้งการวางเงินชำระหนี้ตามมาตรา ๘๔ ของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ในบัญชีรับ-จ่ายทางด้านเครดิต เว้นแต่รายการเงินนำส่งชำระหนี้ ธ.ก.ส. ให้ปฏิบัติตามข้อ (๑๐) ซึ่งจะได้อธิบายต่อไป

(๘) ให้บันทึกรายการหนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้ ในบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต

(๙) ให้บันทึกรายการจ่ายเงินเพื่อฝากธนาคาร ในบัญชีเงินฝากธนาคารทางด้านเดบิตและบัญชีรับ-จ่ายทางด้านเครดิต พร้อมกับให้นำดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารที่ธนาคารคิดเข้าบัญชีให้สำหรับช่วงระยะเวลาชำระบัญชีทั้งหมดมาแสดงรายการไว้ทางเดบิตด้วย

(๑๐) ให้บันทึกการเบิกถอนจากธนาคาร ในบัญชีรับ-จ่ายทางด้านเดบิต และบัญชีเงินฝากธนาคารทางด้านเครดิต รวมทั้งบันทึกการนำส่งชำระหนี้ ธ.ก.ส. ในบัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ทางด้านเดบิต และบัญชีรับ-จ่าย ทางด้านเครดิต ส่วนหนี้ที่ ธ.ก.ส. ยอมลดให้(ถ้ามี) ให้บันทึกการในบัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯ ทางด้านเดบิต และบัญชีเลิกกิจการทางด้านเครดิต โดยรวมไว้ในรายการ “หนี้สินที่เจ้าหนี้ยกให้” พร้อมกับให้นำดอกเบี้ยเงินกู้ที่ ธ.ก.ส. คิดเพิ่มไว้ในบัญชีเงินกู้สำหรับช่วงระยะเวลาชำระบัญชีทั้งหมดมาแสดงรายการไว้ทางด้านเครดิตของบัญชีเงินกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรฯด้วย

(๑๑) ให้บันทึกจำนวนเงินสดคงเหลือยกไปในบัญชีรับ-จ่าย ซึ่งคำนวณได้จากยอดรวมรับบวกเงินสดคงเหลือยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี แล้วหักด้วยยอดรวมจ่าย

(๑๒) ให้คำนวณหาผลต่างในบัญชีเลิกกิจการ เพื่อทราบผลกำไรหรือขาดทุนจากการชำระบัญชี กรณีที่ยอดรวมทางด้านเดบิตสูงกว่ายอดรวมทางด้านเครดิต ให้แสดงผลต่างไว้ในบัญชีเลิกกิจการเป็นขาดทุนจากการ

ชำระบัญชี ซึ่งในกรณีนี้ให้นำจำนวนเงินขาดทุนจากการชำระบัญชีแสดงไว้ในบัญชีทุนเรือนหุ้นทางด้านเดบิตด้วย ในกรณีตรงกันข้ามหากยอดรวมทางด้านเครดิตสูงกว่ายอดรวมทางด้านเดบิต ให้เพียงแสดงผลต่างไว้ในบัญชีเลิกกิจการเป็นส่วนเกินจากการชำระบัญชี ซึ่งจะได้นำไปจ่ายเป็นเงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน และโอนให้สหกรณ์อื่น หรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยต่อไปตามมติที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ หรือด้วยความเห็นชอบของ นายทะเบียนสหกรณ์ ในกรณีที่ไม้อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายในสามเดือนนับแต่วันที่ชำระบัญชีเสร็จ

(๑๓) ให้บันทึกจำนวนเงินที่จ่ายคืนเงินค่าหุ้นแก่สมาชิก (รวมทั้งการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง) ในบัญชีเงินทุนเรือนหุ้น ซึ่งคำนวณได้จากเงินค่าหุ้นยกมาตามงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชี บวกค่าหุ้นที่เรียกชำระเพิ่มเติม หักด้วยขาดทุนจากการชำระบัญชี

(๑๔) ทำบัญชีรับ-จ่ายทางด้านเดบิต ให้แสดงทรัพย์สินเหลือตามมาตรา ๘๖ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งได้แก่

- ๑. เงินสดคงเหลือ ให้นำยอดเงินสดคงเหลือยกไปตาม (๑๑) ในบัญชีรับจ่ายมาแสดงไว้
- ๒. ทรัพย์สินอื่นที่ไม่ได้จำหน่าย ให้นำยอดตามบัญชีของทรัพย์สินอื่นซึ่งไม่ได้จำหน่ายที่ปรากฏในงบดุลเมื่อเริ่มต้นชำระบัญชีมาแสดงไว้

(๑๕) ทำบัญชีรับ-จ่ายทางด้านเครดิต ให้แสดงรายการจ่ายทรัพย์สินเหลือ ดังนี้

- ๑. จ่ายคืนเงินค่าหุ้นแก่สมาชิก (รวมทั้งการวางเงินเพื่อจ่ายภายหลัง) จำนวนเงินจากบัญชีทุนเรือนหุ้นตาม (๑๓) ซึ่งในกรณีที่ไม่มีเงินค่าหุ้นก็ไม่ต้องแสดงรายการนี้
- ๒. ส่วนเกินจากการชำระบัญชี จำนวนเงินจากบัญชีเลิกกิจการตาม (๑๒) แยกออกเป็นรายการจ่ายเงินปันผลตามหุ้น เงินเฉลี่ยคืน โอนให้แก่สหกรณ์อื่นและสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย

หมายเหตุ

๑. ในบัญชีเลิกกิจการ ยอมขาดทุนจากการชำระบัญชีเป็นจำนวนไม่เกินกว่าเงินค่าหุ้นที่ชำระทั้งสิ้น หากสหกรณ์ไม่มีเงินค่าหุ้นจะไม่มีรายการขาดทุนจากการชำระบัญชี

๒. ในบัญชีเลิกกิจการ ส่วนเกินจากการชำระบัญชีรวมกับค่าหุ้นที่ชำระทั้งสิ้นจะเป็นจำนวนเท่ากับ ทรัพย์สินเหลือ ในกรณีที่ไม่มีเงินค่าหุ้น ทรัพย์สินที่เหลือทั้งสิ้น คือ ส่วนเกินจากการชำระบัญชี

๔. รายงานการชำระบัญชี

การรายงานการชำระบัญชี แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน คือ

๔.๑ รายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชี

๔.๒ รายงานเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

รายงานความเคลื่อนไหวระหว่างการชำระบัญชี ในการดำเนินการชำระบัญชีนับแต่วันที่ผู้ชำระบัญชีได้เสนองบการเงิน ณ วันรับมอบทรัพย์สินต่อนายทะเบียนสหกรณ์แล้วตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๔๕ กำหนดให้ผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ทุกระยะหกเดือนว่าได้จัดการไปอย่างไรบ้าง และแสดงให้เห็นความเป็นไปของบัญชีที่ชำระอยู่นั้น

ในการจัดทำรายงานความเคลื่อนไหวผลการชำระบัญชีทุกระยะ ๖ เดือน นับแต่วันที่เสนองบการเงิน เสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ให้มีหัวข้อรายงาน ดังนี้

๑. **การเรียกหนี้สิน** ให้รายงานว่าสหกรณ์มีลูกหนี้จำนวนเท่าใด เรียกคืนได้เท่าใดและยังเรียกคืนไม่ได้เท่าใด เพราะเหตุใด หากการเรียกหนี้สินต้องมีการดำเนินคดีทางศาลก็ให้รายงานชี้แจงด้วย

๒. **การชำระหนี้** ให้รายงานว่าสหกรณ์มีเจ้าหนี้อยู่กี่ราย เป็นเงินเท่าใด ได้ชำระแล้วเท่าใด หากได้ทำการประนีประนอมหนี้กับเจ้าหนี้ก็ให้แจ้งจำนวนเงินที่จะต้องชำระตามที่ตกลงไว้

๓. **การจัดการทรัพย์สิน** ให้รายงานว่าทรัพย์สินของสหกรณ์รวมทั้งเงินลงทุนถือหุ้นในกิจการต่างๆ แต่ละรายการ ได้ดำเนินการจำหน่ายจ่ายโอนไปด้วยวิธีใด ได้ราคาเท่าใด สูงหรือต่ำกว่าราคาเดิมเท่าใด และทรัพย์สินใดยังจำหน่ายไม่ได้ รวมราคาเท่าใด

๔. **อุปสรรคในการชำระบัญชี** ให้ชี้แจงอุปสรรคที่ทำให้การชำระบัญชียังไม่เสร็จสิ้นและแนวทางแก้ไข

๕. **กำหนดเวลาในการชำระบัญชี** ให้ประมาณหรือคาดหมายว่าจะสามารถชำระบัญชีได้เสร็จเรียบร้อยเมื่อใด

๖. **อื่นๆ** ให้รายงานถึงสิ่งต่างๆ ที่ผู้ชำระบัญชีเห็นว่าควรจะรายงานให้ทราบ

รายงานเมื่อเสร็จสิ้นการชำระบัญชี

เมื่อผู้ชำระบัญชีได้ดำเนินการชำระบัญชีเสร็จสิ้นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำรายงานการชำระบัญชี เสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ โดยให้มีหัวข้อรายงานดังนี้

๑. **สหกรณ์ที่ชำระบัญชี** ให้ระบุชื่อสหกรณ์ ประเภทสหกรณ์ เลขทะเบียน วันที่จดทะเบียน ที่ตั้งสำนักงาน และจำนวนสมาชิก ณ วันที่เลิกสหกรณ์

๒. **วันที่ได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งเป็นผู้ชำระบัญชี** ให้รายงานว่านายทะเบียนสหกรณ์ได้แต่งตั้งผู้ชำระบัญชีตามคำสั่งที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด หรือให้ความเห็นชอบตามหนังสือขอความเห็นชอบวัน เดือน ปีใด

๓. **การจดทะเบียนผู้ชำระบัญชี** ให้รายงานว่านายทะเบียนสหกรณ์ได้จดทะเบียนผู้ชำระบัญชีตามหนังสือที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด และผู้ชำระบัญชีได้รับทราบเมื่อใด

๔. การประกาศโฆษณาหนังสือพิมพ์รายวันหรือโดยวิธีอื่น ให้รายงานว่าได้ประกาศให้เจ้าหน้าที่ทราบ การชำระบัญชี และให้ยื่นคำทวงหนี้ต่อผู้ชำระบัญชีในหนังสือพิมพ์รายวันชื่ออะไร เมื่อวันที่ เดือน ปีใด นอกจากนั้น ได้กระทำโดยวิธีอื่นอย่างใดบ้าง

๕. การจัดงบการเงินตามมาตรา ๔๐ ให้รายงานว่าได้จัดทำงบการเงิน ณ วัน เดือน ปีใด เพื่อให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรอง และผู้สอบบัญชีได้ตรวจสอบรับรองเมื่อวันที่ เดือน ปีใด รวมทั้งได้นำงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองแล้วนั้นเสนอต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติเมื่อวันที่ เดือน ปีใด และยื่นงบการเงินนั้นต่อ นายทะเบียนสหกรณ์โดยหนังสือที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด

๖. เวลาที่ใช้ในการชำระบัญชี ให้รายงานว่าได้เริ่มลงมือทำการชำระบัญชีเมื่อวันที่ เดือน ปีใด และเสร็จเมื่อวันที่ เดือน ปีใด (ให้ถือวันรับทราบการจดทะเบียนผู้ชำระบัญชีของนายทะเบียนสหกรณ์เป็นเริ่มลงมือทำการชำระบัญชี และวันเสนอรายงานฉบับนี้เป็นวันเสร็จสิ้นการชำระบัญชี) รวมระยะเวลาที่ใช้ในการชำระบัญชีเท่าใด

๗. วิธีดำเนินการชำระบัญชี ให้รายงานถึงสิ่งซึ่งได้ดำเนินการชำระบัญชีไปแล้วในข้อต่อไปนี้

- การเรียกหนี้สิน มีลูกหนี้อยู่เท่าใด ได้รับชำระคืนจำนวนเท่าใด เรียกคืนไม่ได้เท่าใด เพราะเหตุใด ถ้าหากการเรียกหนี้ต้องมีการดำเนินคดีทางศาลให้รายงานไว้โดยละเอียด

- การชำระหนี้ มีเจ้าหนี้อยู่เท่าใด ทำการประนีประนอมหนี้ได้เท่าใดคงเหลือต้องชำระเท่าใด ชำระได้หมดหรือไม่ ถ้าชำระได้ไม่หมดให้รายงานจำนวนหนี้ที่ค้าง พร้อมด้วยเหตุผล

- การจัดการทรัพย์สิน ทรัพย์สินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีนั้นมีอะไรบ้างให้แจ้งราคาเป็นรายการ และได้จัดการไปโดยวิธีใด ได้ราคาเท่าใด สูงหรือต่ำกว่าราคาในบัญชีเท่าใด สำหรับเงินลงทุนถือหุ้นในกิจการต่างๆ ให้รายงานผลการจัดการไว้ด้วย

- กิจการอย่างอื่นที่จำเป็น ถ้ามีกิจการอย่างอื่นที่จำเป็นซึ่งต้องกระทำให้รายงานผลการดำเนินการไว้ด้วย เช่น การไถ่ถอนจำนอง เป็นต้น

- ค่าใช้จ่ายในการชำระบัญชี ให้ชี้แจงลักษณะของค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการชำระบัญชี ให้ทราบ

๘. ผลการชำระบัญชี ให้รายงานว่าเมื่อใดชำระหนี้สินเสร็จสิ้นแล้ว สหกรณ์ที่ชำระบัญชียังมีทรัพย์สินเหลืออยู่อีกเป็นจำนวนเท่าใด โดยแยกรายละเอียดทรัพย์สินแต่ละประเภทให้ชัดเจน เช่น เงินสดเก็บรักษาไว้ที่ผู้ชำระบัญชีเท่าใด ฝากไว้ที่ธนาคารใดจำนวนเท่าใด มีทรัพย์สินอื่นอะไรบ้างที่ไม่ได้จำหน่ายแต่โอนจ่ายไปเป็นจำนวนเท่าใด

มีหุ้นของสมาชิกอยู่เท่าใด สามารถจ่ายคืนได้เต็มมูลค่าหรือไม่ เงินสดที่มีอยู่พอใช้คืนเงินค่าหุ้นหรือไม่ หากไม่พอยังขาดอีกเท่าไร สรุปแล้วแต่ละหุ้นได้รับเงินค่าหุ้นๆ ละเท่าใด และได้จ่ายค่าหุ้นคืนไปแล้วกี่หุ้น จำนวนเงินเท่าใด คงเหลืออีกกี่หุ้น เป็นเงินเท่าใด

ผู้ชำระบัญชีได้วางเงินเพื่อจ่ายแก่เจ้าหน้าที่ยังมีได้ทวงถามให้ชำระหนี้ และเพื่อจ่ายคืนค่าหุ้นให้แก่สมาชิกไว้ต่อนายทะเบียนสหกรณ์ หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมายเป็นจำนวนเท่าใด เมื่อวันที่ เดือน ปีใด สำหรับเงินปันผลตามหุ้นและเงินเฉลี่ยคืน ก็ให้รายงานในทำนองเดียวกัน

อนึ่ง การปฏิบัติเกี่ยวกับการเก็บรักษาเงินดังกล่าว ให้ปฏิบัติตามข้อบังคับว่าด้วยการฝากและถอนคืนเงินต่อกระทรวงการคลัง พ.ศ. ๒๔๙๕

๙. ทรัพย์สินเหลือจากการชำระบัญชี ให้รายงานว่าเมื่อได้จัดการจ่ายทรัพย์สิน รวมทั้งการวางเงินตามข้อ ๘ เสร็จสิ้นแล้ว สหกรณ์ที่ชำระบัญชียังมีทรัพย์สินเหลืออีกหรือไม่ ถ้ามีมีจำนวนเท่าใดที่ประชุมใหญ่ครั้งที่เท่าใด วัน เดือน ปีใด ได้มีมติให้ออนทรัพย์สินนี้ตามมาตรา ๘๖ อย่างไร ถ้าไม่อาจเรียกประชุมใหญ่ได้ภายใน ๓ เดือน นับแต่วันชำระบัญชีเสร็จ ให้ขอความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ในการโอนให้แก่สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทยโดยแสดงความคิดเห็นของผู้ชำระบัญชีว่าสมควรโอนอย่างไรไปด้วย

๑๐. เรื่องอื่นๆ ให้รายงานสรุปขอให้นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียนด้วย

เมื่อผู้ชำระบัญชีจัดทำรายงานแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีส่งรายงานพร้อมด้วยรายการย่อของบัญชีที่ชำระจำนวน ๓ ชุด ให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองต่อไป ทั้งนี้ ในกรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้จัดให้มีการประชุมใหญ่สหกรณ์ภายหลังจากเสร็จสิ้นการชำระบัญชีแล้ว รวมทั้งในกรณีที่ที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ลงมติให้ออนทรัพย์สินที่เหลือจากการชำระบัญชีให้แก่สหกรณ์อื่นหรือสันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย เมื่อผู้ชำระบัญชีจ่ายทรัพย์สินไปตามมติที่ประชุมใหญ่แล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีส่งสำเนารายงานการประชุมใหญ่และส่งสำเนาหลักฐานการจ่ายดังกล่าวไปพร้อมทั้งรายงานการชำระบัญชีด้วย

อนึ่ง เมื่อผู้สอบบัญชีตรวจสอบรับรองรายงานการชำระบัญชีและรายการย่อของบัญชีที่ชำระแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานการชำระบัญชียังกล่าวต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ผู้สอบบัญชีรับรองบัญชีที่ชำระนั้น เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบด้วยแล้วให้ถือเป็นที่สุดแห่งการชำระบัญชี และนายทะเบียนสหกรณ์จะมีคำสั่งให้ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียน จากนั้นให้ผู้ชำระบัญชีมอบสมุดและเอกสารของสหกรณ์ที่ได้ชำระบัญชีเสร็จแล้วนั้นแก่นายทะเบียนสหกรณ์หรือรองนายทะเบียนสหกรณ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์มอบหมาย ภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบ

คำแนะนำนี้แนบท้ายคำสั่งนายทะเบียนสหกรณ์ ที่ ๑๔๖/๒๕๔๖ ลงวันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๖

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

เรื่อง หลักเกณฑ์พิจารณาการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด

สิ่งที่ส่งมาด้วย คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์พิจารณาการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี

ด้วยปัจจุบันจำนวนสหกรณ์ที่อยู่ระหว่างการชำระบัญชีมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นทุกปี สาเหตุหนึ่งเกิดมาจากผู้ชำระบัญชีที่เป็นข้าราชการกรมส่งเสริมสหกรณ์ย้ายไปปฏิบัติราชการในจังหวัดอื่น แต่มิได้มีการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีทำให้การชำระบัญชีไม่มีความเคลื่อนไหว ผู้ชำระบัญชีไม่สะดวกในการดำเนินการชำระบัญชีเป็นเหตุให้ถอนชื่อสหกรณ์ออกจากทะเบียนไม่ได้ ซึ่งอาจทำให้ผู้มีส่วนเสียดังกล่าวกับสหกรณ์ที่เลิกนั้น อาทิ ลูกหนี้ เจ้าหนี้ ผู้ถือหุ้น รวมทั้งสหกรณ์ที่เลิกนั้น เสียหายเนื่องจากการชำระบัญชีล่าช้าและผู้ชำระบัญชีอาจถูกฟ้องร้องฐานละเมิดได้

นายทะเบียนสหกรณ์พิจารณาแล้ว เพื่อให้รองนายทะเบียนสหกรณ์มีแนวทางในการพิจารณาการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี กรณีผู้ชำระบัญชีที่เป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐย้ายไปปฏิบัติราชการในจังหวัดอื่น และกรณีผู้ชำระบัญชีที่ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่มีความประสงค์ลาออก จึงกำหนดคำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์พิจารณาการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งให้สหกรณ์จังหวัดทราบและถือปฏิบัติ

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสุพัตรา ธนเสนีวัฒน์)

อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

นายทะเบียนสหกรณ์

สำนักนายทะเบียนและกฎหมาย

โทร. ๐ ๒๒๔๒ ๖๕๙๕

โทรสาร. ๐ ๒๒๔๒ ๕๐๔๒

E-mail : cpd_rlo@cpd.go.th

www.cpd.go.th

คำแนะนำนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง หลักเกณฑ์พิจารณาการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี

ตามมาตรา ๗๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ บัญญัติว่า “ เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์เห็นสมควรหรือเมื่อสมาชิกมีจำนวนไม่น้อยกว่าสองในสามของสมาชิกทั้งหมดร้องขอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ นายทะเบียนสหกรณ์จะแต่งตั้งผู้ชำระบัญชีคนใหม่แทนผู้ชำระบัญชีซึ่งได้รับเลือกตั้งหรือซึ่งได้ตั้งไว้ก็ได้” ประกอบกับนายทะเบียนสหกรณ์ได้มอบอำนาจให้รองนายทะเบียนสหกรณ์ในการใช้อำนาจตามมาตรา ๗๕ ดังนั้น เพื่อให้รองนายทะเบียนสหกรณ์มีแนวทางพิจารณาการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีเป็นไปในแนวทางเดียวกัน นายทะเบียนสหกรณ์จึงกำหนดหลักเกณฑ์พิจารณาการเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี ดังนี้

๑. ผู้ชำระบัญชีเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ

๑.๑ กรณีผู้ชำระบัญชีได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชีน้อยกว่า ๖ เดือน ให้พิจารณาว่าผู้ชำระบัญชีได้รับมอบทรัพย์สิน สมุดบัญชี เอกสารและสิ่งอื่น จากคณะกรรมการสหกรณ์หรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์แล้วหรือไม่ (ทั้งนี้ ตามมาตรา ๔๕ บัญญัติว่า “ให้ผู้ชำระบัญชีเสนอรายงานต่อนายทะเบียนสหกรณ์ทุกระยะหกเดือนว่า ได้จัดการไปอย่างใดบ้างและแสดงให้เห็นความเป็นไปของบัญชีที่ชำระอยู่นั้น รายงานดังกล่าวนี้ให้ทำตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด...” จึงกำหนดให้พิจารณาจากผู้ชำระบัญชีที่ได้รับการแต่งตั้งในระยะเวลา ๖ เดือน)

กรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้รับมอบทรัพย์สินและสิ่งอื่นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชีรับมอบทรัพย์สินให้แล้วเสร็จ เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งเพื่อเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีคนเดิมดำเนินการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชีและส่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ ตลอดจนงบดุล ณ วันรับมอบทรัพย์สินที่รับรองแล้ว โดยจัดทำบันทึกการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชีให้แก่ผู้ชำระบัญชีคนใหม่

กรณีที่ผู้ชำระบัญชีไม่ได้รับมอบทรัพย์สินและสิ่งอื่น ให้ผู้ชำระบัญชีชี้แจงเหตุผลปัญหา/อุปสรรคที่ยังไม่ได้รับมอบทรัพย์สินและสิ่งอื่น ต่อรองนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อพิจารณาเหตุผล ปัญหา/อุปสรรคดังกล่าว ว่ามีเหตุผลเพียงพอหรือไม่ แล้วจึงพิจารณาเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี

๑.๒ กรณีผู้ชำระบัญชีได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ชำระบัญชีนานกว่า ๖ เดือน ให้พิจารณาว่าผู้ชำระบัญชีได้รับมอบทรัพย์สิน สมุดบัญชี เอกสารและสิ่งอื่น จากคณะกรรมการสหกรณ์หรือเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์แล้วหรือไม่

- กรณีที่ผู้ชำระบัญชีได้รับมอบทรัพย์สินและสิ่งอื่นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชีรับมอบทรัพย์สินให้แล้วเสร็จ เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีคนเดิมดำเนินการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชีและส่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ ตลอดจนงบดุล ณ วันรับมอบทรัพย์สินที่รับรองแล้ว โดยจัดทำบันทึกการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชีให้แก่ผู้ชำระบัญชีคนใหม่

- กรณีที่ผู้ชำระบัญชีไม่ได้รับมอบทรัพย์สินและสิ่งอื่น ให้ผู้ชำระบัญชีชี้แจงเหตุผลปัญหา/อุปสรรคที่ยังไม่ได้รับมอบทรัพย์สินและสิ่งอื่น ต่อรองนายทะเบียนสหกรณ์เพื่อพิจารณาเหตุผล ปัญหา/อุปสรรคดังกล่าวว่ามีเหตุผลเพียงพอหรือไม่ หากมีเหตุผลเพียงพอให้พิจารณาเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชี หากเหตุผลไม่เพียงพอให้รายงานอธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์ในฐานะนายทะเบียนสหกรณ์ พร้อมทั้งเสนอความเห็นของหน่วยงานผู้รับผิดชอบประกอบด้วย

ทั้งนี้ กรณีผู้ชำระบัญชีที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ สังกัด หน่วยงานอื่น นอกจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ให้หน่วยงานนั้นๆ พิจารณาเสนอชื่อผู้ชำระบัญชีคนใหม่ในสังกัดของตน ประกอบการ พิจารณาของนายทะเบียนสหกรณ์ด้วย

๒. ผู้ชำระบัญชีที่ได้รับเลือกตั้งจากที่ประชุมใหญ่มีความประสงค์ลาออก

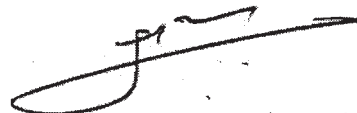
นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจพิจารณาเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีได้ เมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าไม่ก่อให้เกิด ความเสียหายกับสหกรณ์ ให้ดำเนินการ ดังนี้

๒.๑ ให้ที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งผู้ชำระบัญชีคนใหม่ โดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน สหกรณ์หรือ

๒.๒ หากที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ไม่เลือกตั้งผู้ใดเป็นผู้ชำระบัญชีคนใหม่ นายทะเบียนสหกรณ์ ต้องพิจารณาแต่งตั้งผู้ที่เหมาะสมเป็นผู้ชำระบัญชีคนใหม่แทน

ทั้งนี้ หากที่ประชุมใหญ่กำหนดค่าตอบแทนการชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีสามารถรับค่าตอบแทนได้ตาม สัดส่วนงานที่แล้วเสร็จและหากได้รับมอบทรัพย์สินและสิ่งอื่นแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีจัดทำบัญชี ณ วันรับมอบทรัพย์สิน ให้แล้วเสร็จ เมื่อนายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งเพื่อเปลี่ยนตัวผู้ชำระบัญชีแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีคนเดิมดำเนินการ มอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชีและส่งมอบสมุดบัญชีและเอกสารต่างๆ ตลอดจนงบดุล ณ วันรับมอบทรัพย์สิน ที่รับรองแล้ว โดยจัดทำบันทึกการมอบหมายงานในหน้าที่ผู้ชำระบัญชีให้แก่ผู้ชำระบัญชีคนใหม่ หากยังไม่ได้รับมอบ ทรัพย์สินและสิ่งอื่น ให้รายงานความเคลื่อนไหวในการชำระบัญชี พร้อมทั้งปัญหา/อุปสรรคต่อนายทะเบียนสหกรณ์

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๕๑

(นางสาวสุพัตรา ธนเสนีวัฒน์)

อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

นายทะเบียนสหกรณ์